

Forfatter: Nansen, Peter

Titel: FRU BEATE

Citation: Nansen, Peter: "FRU BEATE", i Nansen, Peter: *Samlede Skrifter Bd. 3: Noveller; Skitser; Dramatiske Smaating*, Gyldendal, 1908-09, s. 203. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-nansen03ny-shoot-workid65725.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter Bd. 3: Noveller; Skitser; Dramatiske Smaating

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

FRU BEATE EN NOVELLISTISK FORSTUDIE TIL JUDITHS ÆGTESKAB FRAGMENT (1896).

I

Fru Beate laa i Sengen og spiste Frokost. Hun havde, som saa ofte, ikke haft det videre godt om Morgenens, da hun vaagnede ved, at hendes Mand stod op. Hun var derfor bleven liggende, havde næppe nok haft Kræfter til at arbejde sig gennem Bladene, havde forsøgt at sove Trætheden bort, men var bleven plaget af Foraarsolen, hvis Varme brændte gennem de nedtrukne Gardiner; havde nu Hovedpine og en ilde Smag i Munden, der ødelagde hende Nydelsen af Frokosten.

Fru Beate var 25 Aar og smuk. Havde været smukkere. Men i Sengen tog hun sig altid ud. I Sengen blomstrede hun, som de fleste Kvinder: hendes Kinder fik Rødmen, barnlig Skærhed og Friskhed, selv naar hun, som i Dag, var syg. Hun havde, inden Frokost, gjort et omhyggeligt Toilette, bistaaet af sin Stuepige: havde poleret sine spidse Negle lyserøde og var bleven iført fin Natkjole med mange Kniplinger.

- - - "De kan godt tage det altsammen ud" - hun satte Kaffekoppen halvtømt fra sig og sank med et mat og forpint Udtryk tilbage i Puderne.

Stuepigen stod lidt og saá paa hende, saa sagde hun: 204 "Har Fruen det daarligt?"

"Jeg har det ikke saa godt."

"Skulde jeg ikke gaa hen til Dr. Bruhn og faa Recept paa nogle Draaber?"

"Nej, jeg vil ingen Draaber have. Det gaar nok over, bare jeg ligger lidt ... Hvordan er Vejret i Dag, Augusta?"

"Det er det yndigste Solskin, saa varmt og stille. Mon Fruen ikke kunde have godt af at gaa en Tur?"

"Nej, jeg er for træt. Jeg har heller ingen at gaa med, og det er saa kedeligt alene."

"Men Fruens Mo'r? Jeg kunde jo hente hende?"

"Nej, nej. Gaa De nu kun, Augusta, jeg vil forsøge at sove ... Og det er sandt, jeg er ikke hjemme for nogen - heller ikke for min Mo'r."

Fru Beate lukkede sine Øjne, og Pigen gled stille ud ad Døren.

- - Et Par Sekunder efter slog Fru Beate lysvaagen Øjnene op, rejste sig paa Hug og lyttede anspændt. Kastede Tæppet til Side, drejede sig om paa Sengekanten med Benene hængende ned, sad kuldkær og skuttede sig, gik listende i sin lange Natkjole over Gulvet hen til Døren, som hun sagte lukkede af, gik saa hen til sit Toiletmøbel, trak den øverste Skuffe ud, tog en Æske frem og af Æsken, hvor der øverst laa gamle Silkebaand og Handsker, en lille Flaske; var saa, med et Hop, atter i Sengen. Et listigt, velbehageligt Smil gled over hendes Ansigt, mens hun holdt den lille Flaske med et vandklart Indhold op for sine Øjne og derpaa gemte den ved sit Bryst. Saa tog hun dovent en Flakon Parfume fra Natbordet, indgned sine Tindinger, sine Næsebor og sin Hals, stænkede ogsaa Hovedpuden, satte Parfumen tilbage, tog den lille Flaske frem fra Barmen, blandede nogle Draaber i et Glas Vand, 205 drak, gemte atter Flasken og laa nu med halvtlukkede Øjne, begærligt indsugende Parfumens stærkt og sødt berusende Duft, mens et slapt Velvære bredte sig over hendes Træk.

II

Kl. 5 lukkede Overretssagfører Walther sit Kontor og skyndte sig, med sin sorte Portefeuille under Armen, hjemefter.

Da han imorges gik hjemmefra, havde han været tung om Hjærtet. Nu havde dog igaar Beate atter højtideligt, efter en pinefuld Scene, der var endt med søde Forsonings-Kys, lovet ham, at herefter *skulde* hun – saa sandt hun var hans lydige og forelskede Kone, – begynde at føre et nyttigt og sundt Liv, et Liv i Sol og Arbejde, ikke det indestængte, selvbeskuende og selvbeklagende, utilfredse og ørkesløse Liv, som saa længe havde suget alt ungt Mod ud af hende og gjort hende til en modstandsløs Slave af hendes Nerver. Det var igaar. Den nye Æra skulde indvies straks næste Morgen med tidlig Opstandelse og Spaseretur sammen med ham til Kontoret. Der havde i den sidste Tid været angstfuld Tyngde over ham naar han vaagnede. Imorges skinnede Glæden lyst i ham, han syntes, der var Foraar i Vente. Dog kun de faa Sekunder, til hun, Beate, havde aabnet et Par trætte Øjne og med mat Stemme bedt ham ikke være vred, at hun svigtede sit Løfte om at følge ham: hun havde næsten ikke sovet, kun et Par Morgentimer havde hun blundet uroligt, hendes Hoved smærtede elendigere end nogen Sinde, han maatte bære over med hende, hun var saa syg. Vred? Nej, han var saavist ikke vred. Men det korte Solglimt var 206 borte. Han saá sig atter inde i den graa beklemmende Taage, hvori nu saa længe hans fremhigende Virksomhedsiver havde været hildet. Dog det var ikke hans Natur at fange Grillen. Dagen blev ham heldig. En ældre anset Kollega, hans Modpart i en indviklet Arveproces, havde standset ham paa Gaden og i smigrende Ord udtalt sin Anerkendelse af hans sidste Indlæg, og en stor ny Forretning var i Dagens Løb dukket op i Horisonten. En Forretning, der ganske vist krævede megen Anspændelse og Tid, men hvorpaa der ogsaa var baade Penge og Ære at vinde. I Virkeligheden var han jo en misundelsesværdig Mand: endnu ikke fyldt tredive Aar og allerede i Gang med at skabe sig en solid og fin Stilling. Den sidste Time paa Kontoret, efter at hans Fuldmægtig var gaaet og Døren lukket i Laas, havde han siddet og bladet i den store nye Sags Dokumenter, men hans Tanker havde været hos Beate. Stakkels lille Beate, han havde ikke været god imod hende i Morges. Han havde intet haardt Ord sagt hende. Tværtimod. Det vilde være umuligt at paapege i hans Tale eller Adfærd nogen Slags Forløbelse. I den blideste Tone havde han svaret: "Hvorfor skulde jeg være vred? Du kan jo ikke gøre for, at Du er syg!" Han følte endnu, hvordan han havde maattet holde Styr paa sine Nerver for at tale rigtig udsøgt blidt, mens Skuffelsens urimelige Fornærmethed huserede i ham. Og da hun med et bedende Blik havde rakt Haanden frem imod ham for at indkassere Bevidnelsen af hans kærlige Hjærtelag, havde han hastigt bøjet sig ned over hende og strejfende berørt hendes Pande med kolde Læber. Og dermed var han gaaet. For hende et Billede paa ligegyldig Uanfægtethed, han selv med Hjærtet smærtelig splittet mellem herskesyg Vrede og forelsket Medlidenhed – som hver Gang, 207 naar der kom ham noget paa tvært fra hendes uregelmæssige, skrantende Natur, noget, der standsede ham paa den snorrette Vej, ad hvilken hans afklaret normale Hjerne altid drev ham frem, og som han syntes maatte ligge lige saa beredt for andre. Forudsat at hun ikke løj eller hyklede – og hvorfor skulde hun gøre det? – forudsat altsaa, at hun virkelig havde været syg, maatte jo selv en mindre logisk Hjerne end hans indrømme, at der ingen Grund var for ham til Vrede. Naturligvis kunde det være en kedelig Skuffelse for ham, at deres lyse Planer fra den foregaaende Aften straks mødte en Hindring. Men hvad havde han sin Logik og overlegne Mandsforstand til andet end netop til at kunne bære en saadan Skuffelse med sagtmødig Forstaaelse? Hun, den syge og forpinte, havde det dog værst. Og saa havde han, stejle, forhærdede Egoist, nænnet at gaa fra hende uden at give hende det gode Ord, hun tørstede efter. Det Ord, som ogsaa vilde været Balsam for hans eget Hjærte og som vilde gjort Gensynet mellem dem i Eftermiddag til en Kærlighedsfest.

Nej, han var en taabelig Mand, en stivsindet Lykkedræber, dobbelt lastværdig, fordi han selv forstod sin Taabelighed. Men nu skulde det ogsaa have en Ende. Fra nu af vilde han sætte al sin Kærligheds Evne ind paa at frede om og opdyrke Lykken for sit og hendes Hjem. Der var jo ingen alvorlig Uoverensstemmelse dem imellem. Aldrig var det faldet ham ind at være hende utro; ej heller havde han den svageste Grund til at tvivle om hende. Fejlen var blot, at de endnu ikke var blevne trygge i deres Samliv, ikke havde kunnet indordne deres Kærlighed under Ægteskabets faste, rolige Former. Endnu gik de løs paa hinanden med den første Forelskelses utaalmodige Festkrav, endnu 208 havde de ikke lært, at de havde et helt Liv for sig og skulde indrette sig paa søgne Dage saa vel som paa hellige. I Virkeligheden var al Misstemning mellem dem kun Barnagtighed. Et uoverlagt Ord, en skødesløs Betoning gjorde snart ham, snart hende forstemt. Den ene følte sig forurettet ved det gale Ord, den gale Betoning; den anden krænkedes over den uretfærdige Opfattelse af Ordet og Betoningen. Og ud af den ganske lille og ligegyldige Sky voksede med svimlende Fart – drevet frem af to jævnyrdige nidkære Fantasier – et tordensvangert Uvejr med timelang lummer Højtidelighed og forbitret Udladning. Hvorfor? Fordi de stadig var mistænksomt sky Frihedsføl paa Marken og ikke havde lært den Kunst, sammen at trække Læsset som Livets tilkørte Heste. Fordi de begge endnu, uden at ville tilstaa det, følte Skam ved at bære det Forpligtelsens Seletøj, de dog af fri Vilje havde iklædt sig ved Ægteskabet. Fordi de, kort sagt, var to pjankede Børn, der i halsstarrig Uartighed gjorde sig selv og hinanden Fortræd.

Taagen var borte. Atter laa Vejen lys for ham, saa let at følge. Gud i Himlen, Beate, hvor vi har været dumme, pattebarnsagtigt dumme. Saa godt vi kunde have det med hinanden, saa godt vi skal, *skal* faa det. Det sunde Humørs, den tillidsfulde Forstaaelses friske Vindpust lader vi fra nu af bortvejre alle sure Mismods- og Misstemnings-Baciller. Et Nik, et Smil – Du og jeg i fast Forbund, uden Mistanke og uden Svig, og Verden ligger os aaben. I Triumf skrider vi, ovenover al Smaalighed, frem til hvilken som helst Lykke vi attraar.

Han rejste sig, med Sejrsmil over Ansigtet. Og det syntes ham, som han i samme Nu havde ordnet ikke blot sit Ægteskab, men ogsaa den Forretning, 209 hvis udviklede Aktstykker han hurtigt puttede ind i sin Portefeuille.

Og, rent glemmende, at der sagtens hjemme ventede ham en syg og nervøs Kone, hastede han gennem Gaderne som En, der gik for at naa den store og nære Lykke.

III

Fru Beate laa endnu til Sengs, da hendes Mand kom hjem. De sidste Par Timer havde hun søgt at tvinge sig til den Energi-Udfoldelse at staa op. Men Trætheden efter den kunstigt fremkaldte Formiddagsøvn og Angsten for de store Stuer, hvor ingen Virksomhed ventede hende, havde holdt hende tilbage i den varme, dovne Senge-Døs. Hele Tiden sagde hun dog til sig selv: "Jeg vil være oppe, til Poul kommer hjem." Hun hørte Klokken slaa 4 og 5, hun hørte Pigen begynde at dække Bord i Spisestuen ved Siden af – først da Pouls Trin lød udenfor Døren, sprang hun op. Et hurtigt Blik i Spejlet, hun forskrækkedes over sit blege slappe Ansigt, og uvilkaarligt fik hendes Stemme en kommanderende uelskværdig Klang, da hun paa hans Banken svarede: "Der kan ingen komme ind!"

Der veksledes et Par Replikker. Han: "Er Du syg?" Hun: "Nej, ikke mere!" Han: "Kommer Du ind til Middag?" Hun: "Ja." Han: "For Du véd vel, at Klokken er mange. Maden er færdig." Hun: "Du kan jo begynde, hvis Du ikke vil vente." Saa hørte hun hans Trin fjærne sig, mismodigt slæbende. Han gik ind i sin egen Stue, han satte sig ikke alene til Bords; han ventede – naturligvis. For at kunne præsentere hende et forurettet Ansigt, for med sin tavse Uangribelighed at anklage hende for denne nye Forbrydelse.

210

Alt gjorde han i sin selvgode Korrekthed hende til Forbrydelse: hendes Sygdom, hendes Nervøsitet, hendes Angst for at være alene, hendes Trang til at blive kælet for, hendes Mangel paa Evne til at finde Interesse i de aandsfortærende Beskæftigelser, andre Fruer udfyldte deres Tid med. Hun var ganske sikkert en meget mislykket Hustru, hun havde et Utal af Fejl. Hun kunde lidet af det, hun skulde kunne. Dog ét kunde hun: være hans med Sjæl og Legeme. Og var det ikke det vigtigste? Hvad var det andet mod det? Men det syntes mere og mere, som om dette, efter hendes Mening Kærlighedens ét og alt, for ham blev det uvæsenlige, noget, der selvforstaaeligt fulgte med i Købet, men i og for sig ikke betød stort.

Hvorfor vilde han dog ikke forstaa hende? Hvorfor vilde han ikke tage hende som det forelskede Kvindfolk, hun var? Hvad nyttede det, han vilde opdrage hende til en korrekt Borgerfrue? Hun brød sig om intet i Verden uden at blive elsket af ham. Han satte hende paa Ration i Kærlighed som i Husholdningspenge. Saa og saa mange Kys om Dagen, saa og saa mange Hyrdetimer om Ugen. Hun trængte til altid at leve i en lun og blid Luft af forkælende Elskov. Hun fattede ikke, at der for to Mennesker, som elskede hinanden, kunde være vigtigere Anliggende end at have det godt sammen. Hun oprørtes over den Pligtfølelse, der holdt ham paa Kontoret en Time eller to længere end saa mange af hans Kolleger, og som atter om Aftenen tvang ham til Arbejdsbordet – mens hun forsmægtede i Kedsomhed og Længsel. Hans Pligt, hans Fremtid, hans Ærgærrighed! Kolde, fremmede Ord, der stillede sig mellem ham og hende og gennede hende ind i en fjærn Krog som en forstyrrende Plageaand. Hun var ikke saa dum og pjanket, at hun 211 forlangte, han skulde forsømme sit Arbejde for hende. Men det var dog ingen retfærdig Fordeling, naar han altid lod hende være den, der maatte vige Pladsen for Arbejdet. I gamle Dage, i de Maaneder, der gik forud for deres Ægteskab, og i dettes første Tid havde det været saa ganske anderledes. Den Gang havde Arbejdet og Kærligheden ikke fortrædiget hinanden. Tværtimod. Aldrig – det vidste hun af hans egen Tilstaaelse – var Arbejdet gaaet saa let for ham som da. Jo flere Timer, han ofrede hende, des frodigere groede hans Arbejdsevne. Som en Leg havde det altsammen været den Gang, saa lyst, saa muntert, saa hensynsløst dristigt. I alt havde hun været med. Og nu sad hun og frøs alene, mens han møjsommeligt sled sig frem, fjærnt fra hende. Og dog, hvor meget bedre havde han det ikke end hun! De tusinde Ting optog ham. Men hun havde intet i den vide Verden uden ham – ham, som svigtede hende. Som lod hende sidde alene den lange, forfærdelige Formiddag, og som, efter træt at have "konverseret" hende om ligegyldige Ting ved Middagen og Kaffen, skyndsomt atter jog hende ud i Ensomheden og Mørket. Saa ydmygende det var for hende, Gang paa Gang, at klamre sig til ham med Opbyden af alle Forelskelsens Indsmigrelser, at **forsøge Gang** paa Gang at erobre ham fra hans Arbejde – og altid at blive sat til Vægs med et over bærende Smil eller en affærdigende Utaalmodighed, som en paatrængende Skolepige. Hun følte det hver Gang netop saadan, som om hun var et Barn, der blev sat i Skammekrogen.

- - - I en nagende Følelse af sin Skæbnes Elendighed fuldendte Fru Beate sit Toilette og gik ind for at hente sin Mand til den forsinkede Middag.

IV

Saa forløb Middagen saaledes:

Først sagde de intet til hinanden uden de nødvendigste Ord, som selve Maaltidet medførte. Da pludselig brød hun Tavsheden: "Er der noget i Vejen med Dig? Er Du vred paa mig?" - "Hvorfor skulde jeg være vred? Synes Du maaske, jeg har Grund dertil?" - "Et pirreligt Sind finder altid Grunde. Jeg tænkte, Du maaske var fornærmet, fordi jeg har været syg idag." - "En smuk og venlig Tanke. Men Du tager fejl. Derimod var jeg unægtelig en Smule skuffet over den Modtagelse, jeg fik, vel ogsaa lidt skuffet over, at Du, da Du jo ikke var syg længere, ikke havde fundet Dig foranlediget til at staa op, inden jeg kom hjem, og i rette Tid til Middagen." - "Der sér Du, jeg havde Ret: Du var vred. Som altid. Og med Rette, ligeledes som altid. Selvfølgelig har jeg gjort noget forkert - det gør jeg jo altid -, og selvfølgelig falder det mig ikke ind at disputere med Dig - for jeg véd, at Du - som altid - vilde faa det vendt til Sejr for Dig."

Derpaa tav de atter en Stund. Men da Desserten var kommet paa Bordet og han - i Hast - havde drukket et Par Glas Madeira, bøjede han sig frem mod hende, klappede hende paa Kinden og sagde: "Skal vi saa igen være i godt Humør, Beate? Tror Du ikke, vi i det hele burde tage Hverdagslivets smaa Fortrædeligheder en Smule lettere? Tilgiv mig, hvis jeg har været urimelig, og prøv paa at indrømme det, hvis Du heller ikke har været et Mønster paa Fuldkommenhed. Altsaa, Beate, skal vi to gamle, dumme Ægtefolk drikke et Glas sammen?"

Beate gav sig ikke straks - hun vilde have anset det for stridende mod sin Kvindeværdighed, om hun havde gjort det - hun var dog altfor lykkelig over, at han havde brudt Isen, til at hun længe kunde modstaa.

"Sagen er jo den," sagde han, med hendes Haand i sin, "at jeg kom hjem med saa stærk en Trang til at lade Glæden lyse over os. Jeg syntes, vi havde al Grund til at være glade."

Og han fortalte hende om det Held, Dagen havde bragt ham.

I Fru Beate, hvis Kinder havde faaet Rødme og hvis Øjne havde faaet Glans, kribledede det genvundne Letsind med nervøs Higen efter en festlig Besegling af den glade Forsoning. Hun trængte til Lys og Bevægelse og mange Menneskers Tale. Med et Gys tænkte hun paa den lange Formiddags mørke, tunge Dvale. Der var ikke Plads til hendes Livslyst i disse stille, alvorlige Stuer. Hun maatte ud. Men hun vidste, hvor svært det var at faa ham hjemmefra om Aftenen, og hun gik listigt til Værks. I en tilsyneladende ligegyldig Tone henkastede hun: "Du skal vel arbejde i Aften?" - "Hvorfor spørger Du?" svarede han med lydhør Forstaaelse. - "Jo, for hvis Du ikke skulde arbejde, hvis Du vilde ofre mig denne ene Aften - aa, Poul, vil Du være forfærdelig sød - skal vi gaa ud at more os i Aften?"

Et Øjeblik Misstemning gled gennem ham - han skulde jo netop have været meget flittig i Aften -, men straks efter tænkte han: "jeg handler uret ved ikke at imødekomme hendes naturlige ungdommelige Ønske" - og han sagde:

"Skynd Dig og gør Dig fin. I Aften slaar vi os løs."

- - - Men hele Aftenen sad den daarlige Samvittighed i ham, han evnede ikke "at slaa sig løs". Og Fru Beates Opblussen, der ingen Vedligeholdelse mødte hos ham, døde hurtigt hen i søvnlig Slaphed.

Det var et træt Par, der ved Midnat - i en anstrængt Omfavnelse - søgte at skjule Aftenens Mislykkethed for hinanden.